

Sygn. akt I ACa 1571/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Wojciech Kościółek
Sędziowie:	SSA Paweł Rygiel (spr.) SSA Józef Wąsik
Protokolant:	st.sekr.sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2015 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa **H. R.**

przeciwko **Bankowi (...) D. - G. w D.**

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 10 września 2014 r., sygn. akt VII GC 53/14 oraz zażalenia strony pozwanej zawartego w apelacji od postanowienia Sądu Okręgowego – Sądu Gospodarczego w Kielcach z dnia 25 września 2014r., sygn. akt VII GC 53/14

- 1. zmienia zaskarżone postanowienie w ten sposób, że wniosek o uzupełnienie wyroku oddala;**
- 2. oddala apelację;**
- 3. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 2 700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

sygn. akt I ACa 1571/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego Banku (...) D. – G. w D. na rzecz powoda H. R. kwotę 75.238,47 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 maja 2012 r. oraz kwotę 3.617 zł tytułem kosztów procesu.

Sąd I instancji ustalił, że pozwany Bank zawarł w dniu 2 marca 2011 r. z (...) Budownictwo Sp. z o.o. w K. (generalnym wykonawcą) umowę, w której – jako inwestor - zlecił w/w spółce wykonanie obiektu budowlanego, zgodnie z projektem budowlano – wykonawczym „Rozbudowa i przebudowa budynku Banku (...)D. – G. (...)-(...) D. Plac (...)”. Zakres robót generalnego wykonawcy określony został w przedmiotowym projekcie oraz w załącznikach do umowy.

Zgodnie z § 11 ust. 3 umowy inwestor miał prawo, w uzasadnionych przypadkach, żądania od generalnego wykonawcy usunięcia z terenu budowy podwykonawcy, który został zaangażowany przez generalnego wykonawcę.

Do tej umowy, w dniu 25 sierpnia 2011 r., w/w strony zawarły aneks, w którym dokonano zmiany zakresu robót, zobowiązując generalnego wykonawcę do wykonania prac wskazanych w protokole konieczności nr 1 z dnia 23 sierpnia 2011 roku, w tym prac kamieniarskich. W aneksie określono wartość robót zaniechanych na kwotę 69.185,87 złotych netto, natomiast wartość robót elewacyjnych zamiennych określona została na kwotę 192.666,70 złotych netto. W związku z tym strony dokonały zmiany wynagrodzenia ryczałtowego przewidzianego w umowie dla generalnego wykonawcy za wykonanie robót ustalając je na kwotę 1.871.667,34 zł.

W dniu 8 września 2011 roku generalny wykonawca zawarł z pozwanym jako podwykonawcą umowę nr (...), nazwaną podwykonawczą. Na mocy tej umowy pozwany zobowiązał się do wykonania robót podwykonawczych wyszczególnionych w załączniku nr 1, w zamian za wynagrodzenie szacunkowe w kwocie 136.000 z., którego wartość rzeczywista miała zostać określona na podstawie wykonanych robót podwykonawczych, potwierdzonych bezusterkowym protokołem odbioru końcowego i miała wynikać z iloczynu wykonanych ilości i niezmiennych cen jednostkowych, których wartość została określona w załączniku nr 4 do umowy. Jak wynika z załącznika nr 1 do umowy, jej przedmiotem było wykonanie wszystkich tych robót, które określone zostały w aneksie nr (...) do umowy zawartej pomiędzy inwestorem a generalnym wykonawcą.

Pismem z dnia 19 września 2011 roku skierowanym do Prezesa Zarządu strony pozwanej B. S., kierownik budowy działający z ramienia (...) Budownictwo Sp. z o.o. w K. R. A. (1) zgłosił H. R. jako podwykonawcę robót inwestycji rozbudowy i przebudowy Banku (...) w D., w zakresie wykonania robót kamieniarskich. Otrzymanie przedmiotowego pisma B. S. potwierdziła własnoręcznym podpisem i pieczętką. Inwestor nie wyraził sprzeciwu co do zgłoszenia powoda w charakterze podwykonawcy. Nie domagał się również przedstawienia umowy ani innych dokumentów dotyczących podwykonawstwa.

Sąd ustalił także, że powód wykonał zleczone mu prace, które zostały odebrane. W stosownych protokołach odbioru kierownik budowy, działające z ramienia generalnego wykonawcy, stwierdzał dobrą jakość wykonanych robót, ich wartość według kosztorysu powykonawczego oraz stopień zaawansowania prac. To było podstawą wystawienia przez powoda faktur na kwoty: 1.872,55 zł (faktura VAT nr (...)), 74.436,45 zł. (faktura VAT nr (...)), 73.160,60 zł. (faktura VAT nr (...)) i 24.600 z. (faktura VAT nr (...)).

W dniu 27 grudnia 2011 r. inwestor oraz generalny wykonawca podpisali aneks nr (...) do umowy o wykonanie obiektu budowlanego z dnia 2 marca 2011 roku, na mocy którego przewidziane zostały roboty dodatkowe. Ich wykonanie spowodowało konieczność wykonania okładziny kamiennej 39 m⁽⁽²⁾⁾ ogrodzenia. W związku z tym w dniu 7 listopada 2011 r. powód oraz (...) Budownictwo Sp. z o.o. w K. sporządzili aneks nr (...) do umowy podwykonawczej, w którym wykonawca zlecił podwykonawcy wykonanie robót dodatkowych polegających na dostawie materiału i montażu okładziny kamiennej Granit (...) P. grubości 3 cm 39,00 m⁽⁽²⁾⁾ ogrodzenia budynku Banku (...) D. – G.. Wartość robót dodatkowych ustalona została na kwotę 21.450 zł. netto.

Roboty określone w aneksie nr (...) do umowy podwykonawczej zostały zakończone w dniu 29 lutego 2012 roku, tego samego dnia ostatecznie zakończone zostały również pozostałe prace wynikające z umowy podwykonawczej. Odbiór wszystkich prac przez kierownika budowy nastąpił w dniu 26 marca 2012 roku. Jakość prac określona została jako dobra. Tego samego dnia powód wystawił generalnemu wykonawcy fakturę VAT nr (...) na kwotę 19.827,90 zł.

W trakcie wykonywania robót przez powoda i jego pracowników na terenie budowy wielokrotnie obecna była Prezes Zarządu Banku(...)D. – G. w D. B. S., jak również członek zarządu P. S.. Obecny był tam również inspektor nadzoru powołany z ramienia inwestora T. A.. Żadna z tych osób nie miała zastrzeżeń co do obecności powoda i jego pracowników na terenie budowy.

Generalny wykonawca uregulował część należności na rzecz powoda. Pozostała część została objęta ugodą podpisaną pomiędzy powodem a Spółką (...), która nie została jednak zrealizowana. Do zapłaty na rzecz powoda pozostała kwota dochodzona pozwem.

W dniu 2 marca 2012 roku inwestor i generalny wykonawca podpisali protokół odbioru robót budowlanych, a w dniu 10 kwietnia 2012 roku strony podpisały kolejny protokół, w którym stwierdziły usunięcie usterek.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy ocenił, że roszczenie powoda znajduje uzasadnienie w treści art. 647¹ kc. Odwołując się do treści tego przepisu Sąd I instancji wskazał, iż strona pozwana wyraziła zgodę na zawarcie przez generalnego wykonawcę umowy z podwykonawcą. Z § 11 § 3 umowy łączącej inwestora z generalnym wykonawcą wynika, iż wykonawca posiadał uprawnienie do wykonania umowy za pomocą podwykonawców, o zawarciu umowy przez spółkę (...) z powodem strona pozwana została poinformowana poprzez zawiadomienie pisemne przesłane przez kierownika budowy, fakt wykonywania prac przez powoda był znany inspektorowi nadzoru inwestorskiego (o czym świadczą dokonywane wpisy w dzienniku budowy, odnotowujące fakt zakończenia robót wykonywanych przez powoda), powód widywany był na terenie budowy także przez Prezesa i Członka Zarządu strony pozwanej.

Za nieistotne dla rozstrzygnięcia Sąd uznał okoliczności związane z brakiem przedstawienia inwestorowi umowy podwykonawczej lub jej projektu. Stosownie bowiem do treści § 2 art. 647¹ kc przedstawienie tych dokumentów jest wymagane wyłącznie wówczas, gdy inwestor ma wyrazić zgodę bierną tj. poprzez niewyrażenie sprzeciwu w terminie wskazanym w tym przepisie. Tymczasem inwestor wyraził zgodę czynną na wykonywanie prac przez podwykonawcę – powoda.

W konsekwencji Sąd Okręgowy przyjął, że spełnione zostały przesłanki dla przyjęcia solidarnej odpowiedzialności inwestora za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę.

O kosztach procesu Sąd I instancji orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania (art. 98 § 1 kpc).

Postanowieniem z dnia 25 września 2014 r. Sąd Okręgowy, w uwzględnieniu wniosku powoda, uzupełnił wyżej opisany wyrok w zakresie zasądzonych na rzecz powoda kosztów procesu w ten sposób, że dodatkowo zasądził do pozwanego Banku (...) D. – G. w D. na rzecz powoda H. R. kwotę 3.762 zł. W uzasadnieniu Sąd I instancji wskazał, że w zasądzonych w wyroku kosztach sądowych nie uwzględnił opłaty sądowej od pozwu.

Od wydanego w sprawie wyroku apelację wniosła strona pozwana, zarzucając naruszenie przepisów postępowania, a to::

- art. 233 § 1 kpc poprzez dokonanie wadliwej, sprzecznej z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania oceny zeznań świadków i zeznań stron i wyprowadzenie wniosku, że z zeznań tych wynika, iż strona pozwana miała wiedzę o tym, że konkretne roboty budowlane, o określonym zakresie i rodzaju są wykonywane przez powoda w sytuacji, gdy zeznania te przemawiają za tezą, że na budowie nie było możliwości po stronie przedstawicieli pozwanej identyfikacji firmy powoda, zakresu wykonywanych robót, a to z tego względu, że byli inni podwykonawcy – o czym pozwana powzięła wiedzę dopiero w toku procesu, nie były wykonywane identyfikatory, umowa nie przewidywała zatrudnienia podwykonawców;

- art. 316 § 1 kpc poprzez poczynienie ustaleń faktycznych sprzecznych z zebraniem materiałem dowodowym przez ustalenie, że strona pozwana posiadała wiedzę o zakresie i rodzaju robót wykonywanych przez powoda.

Apelujący Bank zarzucił także naruszenie prawa materialnego, tj.:

- art. 647¹ § 2 i 5 kc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i wadliwe przyjęcie, że samo zawiadomienie skierowane przez kierownika budowy spełnia przesłanki wiedzy inwestora o zakresie i rodzaju robót wykonywanych przez powoda w sytuacji, gdy pismo z dnia 19 września 2011 r. było tylko informacją o zamiarze wykonywania robót kamieniarskich przez powoda, nie określało zakresu tych robót, w szczególności, że zakres umowy został zmieniony aneksem z dnia

27 grudnia 2011 r., nie przedstawiało umowy zawartej przez wykonawcę z podwykonawcą, wysokości umówionego wynagrodzenia, powód poza robotami kamieniarskimi, o których mowa w zgłoszeniu wykonywała dalsze prace na podstawie anektowanej umowy zawartej z wykonawcą, o której stron pozwana również nie miała wiedzy;

- art. 65 § 2 kc w zw. z § 11 ust.3 umowy przez dokonanie jego wykładni sprzecznej z brzmieniem postanowienia umowy oraz zasad wykładni oświadczeń woli stron i bezpodstawne ustalenie, że umowa zawarta przez inwestora z wykonawcą zezwala na zatrudnienie podwykonawców;

- art. 38 kc i art. 647¹ § 2 kc poprzez bezpodstawne przyjęcie, że kierownik budowy działający na ustne polecenie inżyniera kontaktu był uprawniony do składania oświadczeń wiedzy w imieniu osoby prawnej wykonawcy umowy ze skutkami prawnymi oraz, że przyjęcie samego oświadczenia wiedzy przez przedstawiciela pozwanej już stanowią czynną zgodę na wykonywanie robót przez podwykonawcę.

Strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwo oraz zasądzenie kosztów procesu i kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwany Bank zawarł nadto w apelacji zażalenie na postanowienie uzupełniające wyrok z dnia 10 września 2014 r., zarzucając naruszenie art. 351 kpc poprzez uzupełnienie wyroku i zasądzenie dalszych kosztów postępowania w sytuacji, gdy w zaskarżonym wyroku orzeczono już tych kosztach, a ich wysokość mogła być zakwestionowana wyłącznie w drodze wniesienia zażalenia. W związku z tym pozwany wniosł o „wyeliminowanie sumy orzeczonej w postanowieniu o uzupełnieniu wyroku czyli o kwotę 3.762 zł”.

Powód wniosł o oddalenie apelacji oraz nie uwzględnienie środka zaskarżenia w zakresie uzupełnienia wyroku.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja strony pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie.

Ustalenia Sądu I instancji są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne. Zostały dokonane w oparciu o wszystkie zaofertowane dowody, których ocena mieści się w granicach wyznaczonych art. 233 § 1 kpc.

Podkreślenia wymaga, że ocena dowodów zgodnie z regułami wyznaczonymi wyżej powołanym przepisem, odnosi się do wszystkich przeprowadzonych dowodów, a zasady logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, przy uwzględnieniu okoliczności towarzyszących danemu środkowi dowodowemu, decydują o selekcji dowodów tj. wyborze tych, na których Sąd się oparł i ewentualnie – odrzuceniu innych. Ocena wiarygodności dowodu zależy przy tym od środka dowodowego. Sąd, oceniając wiarygodność, decyduje o tym, czy określony środek dowodowy, ze względu na jego indywidualne cechy i obiektywne okoliczności, zasługuje na wiarę, czy nie.

Uwzględniając powyższe zasadna jest konkluzja, iż – w świetle treści uzyskanych w sprawie dowodów – ich ocena, będąca podstawą dokonanych ustaleń, odpowiada wskazanym kryteriom.

Przede wszystkim nie budzi jakichkolwiek wątpliwości, że strona pozwana miała wiedzę o fakcie wykonywania robót przez powoda oraz o charakterze jego uczestnictwa w procesie inwestycyjnym. Prezes pozwanego Banku przyznała, iż otrzymała pismo z dnia 19 września 2011 r. podpisane przez kierownika budowy, zawierające zgłoszenie powoda jako podwykonawcy w zakresie wykonania robót kamieniarskich. W oczywisty zatem sposób nie zasługują na wiarę dowody osobowe (z przesłuchania w charakterze strony pozwanej Pani Prezes oraz świadka S.), z których miałyby wynikać, że inwestor nie wiedział, że prace wykonywane są z pomocą podwykonawcy, że to powód wykonuje wszelkie prace kamieniarskie oraz, że nie widzieli powoda przy wykonywaniu robót. Podkreślenia przy tym wymaga, iż chybiony jest zarzut strony apelującej, że wskazane pismo z dnia 19 września 2011 r. nie może mieć znaczenia w sprawie, bo nie zostało podpisane przez osobę uprawnioną do reprezentacji spółki (...). Pismo to nie zawiera bowiem oświadczenia woli, ma jedynie charakter informacyjny, a okoliczności w nim podane mają znaczenie wyłącznie dla ustalenia, czy wiedzą inwestora objęty był fakt wykonywania oznaczonych robót przez podwykonawcę.

W świetle tych okoliczności, zasadnie przyjął Sąd Okręgowy za wiarygodne zeznania świadków A. R., R. A., R. D. oraz powoda, z których wynika, iż powód i jego pracownicy wykonywalni sporne prace, byli widywani przez osoby reprezentujące pozwany Bank, że Prezes Pozwanego Banku rozmawiała z powodem, że wykonywanie prac przez powoda było akceptowane przez stronę pozwaną i jej przedstawicieli. Okoliczności te znajdują także potwierdzenie we wpisach inspektora nadzoru, działającego z ramienia inwestora, w dzienniku budowy.

Nie doszło także do naruszenia art. 233 § 1 kpc oraz art. 56 kc przy ustaleniu, iż z postanowień umowy zawartej pomiędzy inwestorem a generalnym wykonawcą wynika, że prace na spornej inwestycji mogły być wykonywane przez podwykonawców. Przede wszystkim nie było sporu co do tego, że inwestor i generalny wykonawca w § 11 ust. 3 umowy wskazali, iż inwestor miał prawo, w uzasadnionych przypadkach, żądania od generalnego wykonawcy usunięcia z terenu budowy podwykonawcy, który został zaangażowany przez generalnego wykonawcę. Analizując znaczenie tego zapisu umownego w oczywisty sposób należy dojść do wniosku, że strony zakładały możliwość wykonywania prac przez generalnego wykonawcę za pomocą podwykonawców. O ile bowiem takiego założenia miałyby nie być, to zawarcie w umowie w/w zapisu byłoby zbędne. Tym samym zasadna jest konkluzja, że pozwany bank zakładał i godził się na to, że co najmniej część prac może być zrealizowana przez podwykonawców.

Twierdzenie strony apelującej, kwestionujące przyjęcie wyżej wskazanego założenia stron umowy o roboty budowlane, pozostaje w logicznej sprzeczności z postanowieniem § 11 ust.3 umowy. Nadto strona pozwana nie zaoferowała jakiegokolwiek dowodu, który prowadziłby do odmiennej wykładni oświadczeń woli stron zawartych w przedmiotowej umowie.

Treść przeprowadzonych dowodów w oczywisty sposób wskazuje także na wiedzę strony pozwanej o zakresie robót wykonywanych przez powoda. Po pierwsze, już w piśmie z 19 września 2011 r. określone zostało, że powodowi powierzono wykonywanie robót kamieniarskich. Tym samym, znając zakres całości prac, strona pozwana miała możliwość i powinna identyfikować część prac, które zostały zlecone powodowi, a co za tym idzie – także ich wartość. To wszystko w sytuacji, gdy powód wykonywał całość prac kamieniarskich. Bez znaczenia pozostaje, że po zawarciu umowy podwykonawczej, szczegółowy zakres prac ulegał zmianie. Zważyć bowiem należy, że uprzednio strona pozwana musiała wiedzieć, że powód – jako podwykonawca – wykonuje na budowie prace kamieniarskie. Tym samym, o ile z kolejnych aneksów wynikał dodatkowy zakres prac, to w części robót kamieniarskich oczywistym było kontynuowanie prac przez powoda. Podkreślenia wymaga, że dalsze roboty wynikające z kolejnych aneksów, nie były wykonywane niezależnie od prac wcześniejszych. W szczególności, do ich wykonania nie dochodziło po zejściu uczestników procesu inwestycyjnego z placu robót.

W tym stanie rzeczy w pełni należy podzielić ocenę prawną dokonana przez Sąd Okręgowy.

Trafnie, w ramach wykładni przepisu art. 647¹ kc, Sąd I instancji identyfikuje, że przyjęcie ustawowej odpowiedzialności inwestora wobec podwykonawcy wymaga zgody inwestora na zawarcie umowy z podwykonawcą, która może mieć charakter bierny (poprzez brak sprzeciwu) bądź czynny (poprzez pozytywne wyrażenia zgody), jak też, że zgoda czynna może być wyrażona w sposób dorozumiany. Zasadnie także wskazuje Sąd Okręgowy, że przy wyrażeniu zgody w sposób czynny, dla przyjęcia spełnienia przesłanek z art. 647¹ kc nie jest wymagane zapoznanie się przez inwestora z treścią umowy bądź projektu umowy. Wystarczająca w tym zakresie jest wiedza inwestora co do podstawowych postanowień umowy podwykonawczej, dotyczących jej przedmiotu oraz wynagrodzenia.

Na aprobatę zasługuje ocena, że w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy spełnione zostały przesłanki wskazane w art. 647¹ kc. Zasadnie wskazuje Sąd Okręgowy, że pozwany bank, w sposób dorozumiany, wyraził zgodę (czynną) na wykonanie prac przez powoda. Łącznie takie okoliczności jak: potencjalna zgoda wobec generalnego wykonawcy, że prace mogą być wykonywane przez podwykonawców, posiadanie wiedzy o tym, że powód wykonuje roboty w zakresie prac kamieniarskich, widywanie powoda na placu robót, tolerowanie jego obecności tak przez członków zarządu banku jak i osoby, które z ramienia banku wykonywały czynności w ramach procesu inwestycyjnego – w oczywisty sposób wskazują, że strona pozwana akceptowała fakt wykonywania prac przez powoda i wyraziła na to

zgodę. Pozwanemu Bankowie znany był także zakres wykonywanych robót, który przecież dotyczył całości pewnego, ściśle określonego rodzaju prac. Tym samym strona pozwana miała także wiedzę co do zakresu wynagrodzenia, który z tymi pracami się łączy.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 kpc, orzekł jak w pkt 2 sentencji. O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za jego wynik (art. 98 § 1 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc). Na kwotę zasądzonych kosztów składa się opłata od wynagrodzenia pełnomocnika powoda, ustalona zgodnie z § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust.1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm).

Uzasadnione jest natomiast zażalenie strony pozwanej od postanowienia w przedmiocie uzupełnienia wyroku. Postanowieniem tym Sąd Okręgowy uzupełnił wyrok w części dotyczącej rozliczenia między stronami kosztów procesu, zasądzając z tego tytułu od strony pozwanej na rzecz powoda dodatkową, obok pierwotnie zasądzoną, kwotę. To wszystko w sytuacji, gdy uzupełnienie orzeczenia w przedmiocie kosztów postępowania może mieć miejsce jedynie wówczas, jeśli nie zawiera ono żadnego rozstrzygnięcia co do tych kosztów. W sytuacji, gdy Sąd zawarł w orzeczeniu rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania, lecz nie zasądził on pełnej kwoty z tego tytułu, to pomimo braku wyrzeczenia o oddaleniu ewentualnego wniosku w pozostałym zakresie, stronie przysługuje jedynie zażalenie na to postanowienie (tak Sąd Najwyższy m.in. w post.z dnia 2 marca 2012 r., I PZ 33/11, LEX 1215120).

W tym stanie rzeczy wniosek o uzupełnienie złożony przez powoda nie był uzasadniony.

Biorąc to pod uwagę Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc, orzekł jak w pkt 1 sentencji.